

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ PAŽYMĖJIMŲ PANAUDOJIMAS ELEKTRONINĖJE ERDVĖJE

2010 m. gruodžio 31 d. Nr. VA-P-900-1-27
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės Informacinių sistemų valdymo ir audito departamento
Informacinių sistemų audito skyriaus vedėjo Irmanto Aleliūno
2010-03-31 pavedimą Nr. P-900-1

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Živilė Kindurytė (grupės vadovė)
Aurelija Martinkutė
Žydrūnas Skardžius (iki 2010-06-23)
Loreta Tomickytė-Šajaukienė (nuo 2010-07-08)

Auditas pradėtas 2010-03-31
Auditas baigtas 2010-12-31

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

SANTRAUKA

Viešojo administravimo institucijos, verslo įmonės ir piliečiai, vystantis technologijoms, daugumą procesų perkelia į el. erdvę. Asmeniui, fiziškai neatvykstant į paslaugų gavimo vietą (instituciją), sudaryta galimybė gauti paslaugas, teikti ir gauti dokumentus, sudaryti sandorius, todėl labai svarbu el. erdvėje tinkamai ir patikimai nustatyti asmens tapatybę ir įsitikinti parašo tikrumu.

Siekiant sudaryti sąlygas valstybės tarnautojams, teikiant viešąsias el. paslaugas ir vykdant el. dokumentų mainus, naudotis saugiu el. parašu, buvo priimtas sprendimas gaminti asmens tapatybės dokumentus su lustais, į kuriuos įrašomi asmens atpažinimo el. erdvėje ir kvalifikuoto el. parašo sertifikatai. Nuo 2008 m. Asmens dokumentų išrašymo centre prie Vidaus reikalų ministerijos gaminami valstybės tarnautojų pažymėjimai suteikia valstybės tarnautojui galimybę pasirašyti el. dokumentus saugiu el. parašu ir galimybę identifikuoti tarnautoją, jam jungiantis prie sistemų ir registru, siunčiant duomenis saugiu valstybiniu duomenų perdavimo tinklu ir internetu.

Valstybinio audito „Valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimas elektroninėje erdvėje“ tikslas – įvertinti valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimo elektroninėje erdvėje efektyvumą ir rezultatyvumą. Pastebėta, kad el. erdvėje nepakankamai naudojamos tiek asmens tapatybės kortelės, tiek valstybės tarnautojų pažymėjimai, neparengtas ir el. parašo naudojimą skatinančių priemonių planas, valstybinės institucijos neturi duomenų apie sertifikatų naudojimo statistiką.

Detaliau nagrinėjome, kaip valdomi valstybės tarnautojų pažymėjimuose įdiegti el. sertifikatai, kaip ir kur saugomi duomenys, ar sukurta patikimų ir ekonomiškai efektyvių sprendimų (paslaugų), kurias naudojant sutaupomos lėšos viešajam administravimui, kokybiškiau ir greičiau teikiamos paslaugos piliečiams, taikomi vieno langelio paslaugos teikimo principai, nekaupiant ir nedubliuojant duomenų ir dokumentų gavimo.

Audito metu nustatėme, kad elektroninės valdžios koordinavimas turėjo trūkumų, priemonės įgyvendinančių institucijų veiksmai kai kuriais atvejais nesuderinti, todėl valstybės tarnautojų pažymėjimus el. erdvėje panaudoti atliekant tarnybines funkcijas beveik nėra kur, o priimant sprendimus neišvengta neefektyvaus lėšų panaudojimo. Trijų valstybinių sertifikavimo centrų steigimui panaudota per 9 mln. Lt, tačiau sertifikatai, įrašomi į valstybės tarnautojų pažymėjimus ir asmens tapatybės korteles, sudaromi tik viename iš jų. Dėl šių priežasčių Vyriausybei rekomenduota įvertinti Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos sertifikavimo centro tolesnės veiklos vykdymo tikslingumą ir spręsti dėl sertifikavimo paslaugų teikėjų, sudarančių ir įrašančių sertifikatus į valstybės tarnautojų pažymėjimus, skaičiaus nustatymo.

Nustatyta, kad laiku nepriėmus sprendimų dėl kvalifikuotų sertifikatų į valstybės tarnautojų pažymėjimus įrašymo, 88 proc. 2008–2009 m. pagamintų pažymėjimų nepritaikyti visaverčiam panaudojimui el. erdvėje, todėl sertifikatus reikia perrašyti, o pažymėjimai naudojami neefektyviai.

Netinkamas saugos procedūrų vykdymas valstybės tarnautojų pažymėjimų panaudojimui el. erdvėje kol kas nedarė esminės įtakos, tačiau valstybės institucijos, sudarančios kvalifikuotus sertifikatus valstybės tarnautojams, nesiėmė reikiamų priemonių ir nesudarė sąlygų automatinio būdu tvarkomų elektroninių duomenų saugai ir patikimumui užtikrinti. Sertifikatų sudarymui naudojamų pirminių duomenų šaltiniai ir duomenų apdorojimą vykdančios sistemos neapsaugotos, patvirtinti saugos dokumentai neatitinka teisės aktuose numatytų minimalių reikalavimų, todėl sudaromos sąlygos nesaugiam duomenų apdorojimui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlėme priimti sprendimus dėl valstybės tarnautojų pažymėjimų naudojimo el. erdvėje, kurie įpareigotų institucijas vykdyti apskaitą oficialiais el. dokumentais ir taip skatintų el. parašo naudojimą viešojo administravimo sektoriuje. Tikimasi, kad identifikavus sritis, kur būtų privalomas el. parašo ar el. dokumentų naudojimas, bus efektyvesnė viešojo administravimo institucijų veikla, sutaupomas besikreipiančių piliečių laikas ir sumažėtų institucijų išlaidos.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai rekomenduota parengti fizinių asmenų tapatybės nustatymo paslaugų teikėjų informacinėse sistemose koncepciją, numatant, kokio brandos lygio el. paslaugoms gauti turi būti naudojamos asmens tapatybės kortelės ir valstybės tarnautojo pažymėjimai. Nustačius reikalavimus kuriamoms (ar tobulinamoms) el. paslaugoms ir sistemoms, vartotojų identifikavimui naudoti minėtuose asmens tapatybės dokumentuose esančius sertifikatus, turimos priemonės būtų panaudotos rezultatyviai, nekuriami atskiri sprendimai.

Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Susisiekimo ministerijos rekomendavome užtikrinti, kad registrų sąrašė ir valstybės informacinių sistemų apskaitos kompiuteriniame žurnale skelbiami duomenys rodytų realią informaciją apie institucijų valdomą informacinį turtą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos ir VĮ Registrų centras numatė pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priemones (žr. 4 priedą).